

รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

Model of knowledge management of sub-district headman and village headman
inspection area 10 department of ministry of interior

วิโรจน์ อุทุมโกศ¹ ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ² ธนภฤต ฐิริสุทธิ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาท หน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร จำนวน 4,804 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการหาข้อสรุปความสอดคล้อง (Multi - Attribute Consensus Reaching : MACR) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีปัญหาในการจัดการความรู้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาท หน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 6 รูปแบบคือ 1) การสร้างความรู้ 2) การจำแนกความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และ 6) การประเมินผล โดยรูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

คำสำคัญ: รูปแบบ การจัดการความรู้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The purposes of this research was to create the model of knowledge management of sub-district headman and village headman inspection area 10 department of Ministry of Interior. The research design was mixed methods research. The population and the samples of quantitative research consisted for 4,804 and 356 peoples, analyzed and presented by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research have 10 professionals to proceed by using Multi – Attribute Consensus Reaching (MACR) which analyzed by using median ,quartile range, and content analysis.

The results showed that the level of conditions and problem of knowledge management of sub-district headman and village headman have a great problem in overview. The model of knowledge management of sub-district headman and village headman inspection area 10 department of Ministry of

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² อาจารย์ ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Interior. There are 6 model include: 1) Creating knowledge. 2) Classification of knowledge. 3) Stored knowledge. 4) Knowledge utilization. 5) Sharing knowledge and 6) Evaluation. The model of knowledge management of sub-district headman and village headman inspection area 10 department of Ministry of Interior which professionals have consistent comments that suitability and possibility.

Keywords: model, knowledge management, sub-district headman and village headman

ความเป็นมาของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่โลกมีการแข่งขันสูง ทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนให้องค์กรประสบความสำเร็จ ความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและอยู่รอด (พิชิต เทพวรรณ, 2554) สังคมในยุคปัจจุบันได้เข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (Knowledge-based society) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิตมากกว่าเงินทุนและแรงงาน (จำเริญ จิตรหลัง, 2553) โดยเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้และองค์ความรู้เพื่อพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2548) ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความรู้ (Knowledge management : KM) เพื่อความเป็นระบบ ระเบียบ และสามารถใช้ประโยชน์ของความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ (Whitfield, 1971) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งทางการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยการปกครองของรัฐในระดับล่างที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมประสานระหว่างรัฐบาลและประชาชน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2546) และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถึงแม้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบการบริหารงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และส่งเสริม ในการจัดการความรู้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีความสามารถในการนำความรู้จากการจัดการความรู้ไปใช้ในงานตามบทบาทหน้าที่ แต่ยังคงพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติหน้าที่ (ณรงค์เดช จงหนาน, 2550) แนวทางในการแก้ไขปัญหา จำเป็นต้องให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มีความรู้ในบทบาทหน้าที่และสามารถนำความรู้ มาจัดการความรู้ โดยอาศัยพลังปัญญาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อทำความรู้จัดการจัดการความรู้ เห็นคุณค่าของ ความรู้ที่มีอยู่ในผู้ทำงานหรือผู้ปฏิบัติ (Tacit knowledge) และเสริมด้วยความรู้เชิงทฤษฎี (Explicit knowledge) ยิ่งจะทำให้พลังปัญญาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการยกระดับขึ้นไปอีก (วิจารณ์ พานิช, 2548) ผลของการจัดการความรู้ในบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนี้ จะเป็นเครื่องมือในการทำงานและนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน ได้เป็นอย่างดี ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะค้นหารูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะนำไปสู่การได้รูปแบบการจัดการความรู้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อพัฒนาบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี เลย หนองคาย บึงกาฬ และหนองบัวลำภู รวม 4,804 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยการเทียบจำนวนประชากรกับตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน 356 คน

3. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยการตรวจสอบความตรง (Content validity) โดย ตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างและเนื้อหาของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์โดยวิธี Index of Item Objective Congruence : IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และให้ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิง

พรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิใน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี เลย หนองคาย บึงกาฬ และหนองบัวลำภู รวม 10 คน

2. เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ แบบบันทึกการประชุม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบหาข้อสรุปความสอดคล้อง (Multi - Attribute Consensus Reaching : MACR) (King, J. A., 2001)

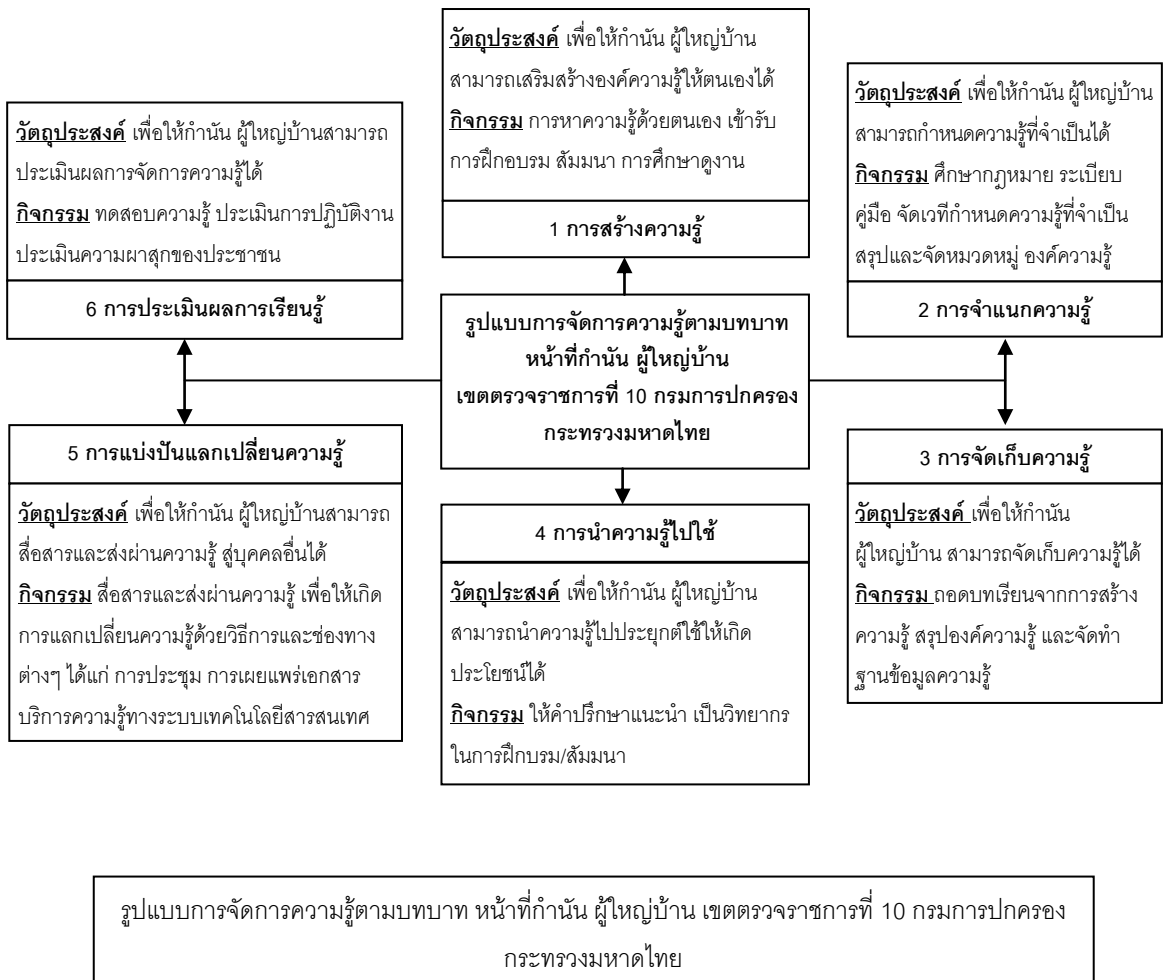
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยการนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยควอไทล์ (Inter quartile Range: IQR) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่าระดับสภาพการดำเนินการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีสภาพการดำเนินการจัดการความรู้ ด้านการจำแนกความรู้ อยู่ในระบับน้อย ส่วนด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระบับมาก โดยมีสภาพการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวม อยู่ในระบับมาก สำหรับระดับปัญหา

การจัดการความรู้ตามบทบาท หน้าที่ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน
 มีปัญหาในการจัดการความรู้ ด้านการสร้างความรู้ อยู่
 ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการจำแนกความรู้ ด้านการ
 จัดเก็บความรู้ ด้านการ แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้าน
 การนำความรู้ไปใช้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้
 อยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาในการจัดการความรู้ใน
 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก

สำหรับรูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาท
 หน้าที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการ
 ปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 6 กระบวนการ
 ได้แก่ การสร้างความรู้ การจำแนกความรู้ การจัดเก็บ
 ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน
 ความรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ แต่ละรูปแบบ
 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการ กิจกรรม
 และการประเมินผล รายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างความรู้

1.1 หลักการ การสร้างความรู้ (Knowledge creation) เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติคิดค้นหาสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับแรงผลักดันการหยั่งรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล การสร้างความรู้ใหม่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้บุคคล ได้ยกระดับความรู้ให้สูงขึ้นจนเกิดเป็นความรู้ชัดแจ้ง

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ตนเองได้

1.3 วิธีการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สร้างความรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเข้ารับการศึกษาอบรมและจากการศึกษาดูงาน

1.4 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 1 การหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาศึกษาจากเอกสารต่างๆ เช่น ตำรา กฎหมาย คู่มือ จากสื่อออนไลน์ กิจกรรมที่ 2 สร้างความรู้จากการเข้ารับการศึกษาอบรม สัมมนาจากโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ กิจกรรมที่ 3 สร้างความรู้จากการศึกษาดูงานผู้ประสบความสำเร็จ (Best practice)

1.5 การประเมินผล ประเมินความรู้ก่อน-หลัง การหาความรู้ด้วยตนเอง ความรู้จากการเข้ารับการศึกษาอบรม สัมมนา และความรู้จากการศึกษาดูงาน

2. การจำแนกความรู้

2.1 หลักการ การจำแนกความรู้ (Knowledge classification) เป็นการจัดทาระบบข้อมูล ถือว่าเป็นองค์ความรู้ที่ได้ปฏิบัติ มีการปรับปรุงจนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กรแล้วนำมาทำเป็นหมวดหมู่สามารถจำแนกความรู้ ทั้งในส่วนบุคคลความรู้ สาธารณะและความรู้ที่แบ่งปันกันเช่นประเภทเรื่องจริง ประเภทแนวคิดประเภทความคาดหวังและประเภทระเบียบวิธีการ ซึ่งการจำแนกความรู้ เป็นสิ่งจำเป็น

อันจะทำให้มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหาร องค์การจนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กร ต่อไป

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถกำหนดความรู้ที่จำเป็นได้

2.3 วิธีการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำแนกและจัดหมวดหมู่ องค์ความรู้ที่จำเป็นตามระเบียบ กฎหมาย และตามบริบทในการปฏิบัติงานในพื้นที่

2.4 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 ศึกษาบทบาทหน้าที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านจากกฎหมาย ระเบียบ คู่มือ กิจกรรมที่ 2 จัดเวทีเพื่อระดมสมอง กำหนดความรู้ที่จำเป็นตามระเบียบ กฎหมายและตามบริบทในการปฏิบัติงานในพื้นที่และกิจกรรมที่ 3 สรุปและจัดหมวดหมู่ องค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของ กำนันผู้ใหญ่บ้าน

2.5 การประเมินผล ประเมินผลการจัดหมวดหมู่ องค์ความรู้ที่จำเป็นตามระเบียบ กฎหมายและตามบริบทในการปฏิบัติงานในพื้นที่

3. การจัดเก็บความรู้

3.1 หลักการ การจัดเก็บความรู้ คือการแปลงความรู้ ให้เป็นรูปแบบที่สามารถเข้าถึงและนำไปประยุกต์ใช้ได้สะดวก ซึ่งกิจกรรมที่มักเกี่ยวข้องกับ การจัดเก็บความรู้ได้แก่การจัดแยกหมวดหมู่ความรู้ การทำแผนที่ความรู้ การทำแบบจำลองความรู้และการสร้างแฟ้มความรู้ ซึ่งจะทำให้ คุณสมบัติเฉพาะของความรู้ไม่สูญหายไป และความรู้ถูกเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นแหล่งสืบค้น ค้นคว้า เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถจัดเก็บความรู้ตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านได้

3.3 วิธีการกำนันผู้ใหญ่บ้านจัดการถอดบทเรียน และเก็บรวบรวมความรู้ให้เป็นระบบ

3.4 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 ถอดบทเรียนจากการสร้างความรู้จากกฎหมาย ระเบียบ คู่มือและตามบริบทในการปฏิบัติงานในพื้นที่จริง กิจกรรมที่ 2 สรุปองค์ความรู้ และจัดทำฐานข้อมูลความรู้ใน รูปแบบเอกสารเอกสารและรูปแบบสารสนเทศไฟล์ข้อมูล

3.5 การประเมินผล ประเมินผลจากการมีการจัดระบบข้อมูลความรู้ใน รูปแบบเอกสารและรูปแบบสารสนเทศไฟล์ข้อมูล

4. การนำความรู้ไปใช้

4.1 หลักการ การนำความรู้ไปใช้หรือการให้การบริการความรู้แก่ผู้สนใจ ประกอบด้วย การนำความรู้ไปให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ผู้สนใจ การนำความรู้ไปใช้ในการฝึกอบรมสัมมนาต่างๆ และการอำนวยความสะดวกได้แก่การบริการข้อมูลข่าวสาร การให้บริการอินเทอร์เน็ต การให้บริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ การบริการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร การบริการซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์รวมทั้งการสร้างเครือข่ายองค์กรร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้แก่ผู้รับความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันต่อไป

4.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4.3 วิธีการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ

4.4 กิจกรรมนำความรู้ไปให้คำปรึกษาแนะนำแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม/สัมมนา ในเรื่องที่สำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

4.5 การประเมินผล ประเมินผลจากการนำความรู้ไปในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่คนอื่น นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม/สัมมนา

5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

5.1 หลักการ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารความรู้ ทำให้เกิดพฤติกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางฐานความรู้ ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ได้แก่การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน (Altruism) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Reciprocity) การมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ (Repute) และการไว้วางใจ (Trust) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงทำได้ในรูปแบบของการสื่อสาร ในลักษณะที่คนติดต่อกับความรู้ ซึ่งอยู่ในรูปเอกสารทั่วไปหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนความรู้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้คนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

5.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถ สื่อสารและส่งผ่านความรู้ สู่บุคคลอื่นได้

5.3 วิธีการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดกิจกรรมการสื่อสารและส่งผ่านความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการและช่องทางต่างๆ

5.4 กิจกรรม สื่อสารและส่งผ่านความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการและช่องทางต่างๆ ได้แก่ การประชุม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การเผยแพร่ความรู้ที่เป็นเอกสารในศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือห้องสมุดประชาชน วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและบริการความรู้ทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น เว็บไซต์ Application ต่างๆ Line

5.5 การประเมินผล ประเมินผลจากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการประชุม เอกสาร วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6. การประเมินผลการเรียนรู้

6.1 หลักการ การประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวัดและประเมินผล การวัดเป็นการวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ในองค์กร จะทำให้ทราบแนวโน้มของการพัฒนาที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังจะเกิดขึ้น ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และขั้นตอนการพัฒนางานองค์กรด้วยกิจกรรมที่มีคุณค่าให้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงยิ่งขึ้น ส่วนการ ประเมินผลเป็นรูปแบบการประเมินความพร้อมในการ บริหารจัดการความรู้ที่ช่วยในการวางแผนการ เปลี่ยนแปลงองค์กร การประเมินผลการเรียนรู้ จึงเป็น สิ่งจำเป็น ที่จะทำให้รู้ว่าผลการจัดการความรู้ที่ผ่านมา เป็นอย่างไร ประสิทธิภาพสำเร็จมากน้อยเพียงไหน

6.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน สามารถประเมินผลการจัดการความรู้ตามบทบาท หน้าที่ ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าได้ประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใด

6.3 วิธีการ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ประเมินผลการ จัดการความรู้ในด้านทักษะ ความรู้ ผลสำเร็จการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความผาสุก/ความพึง พอใจของประชาชนในหมู่บ้าน

6.4 กิจกรรม ประเมินทักษะ ความรู้ของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม ด้วยแบบทดสอบความรู้ ประเมินความสำเร็จตามบทบาทหน้าที่ซึ่งด้วยการ ประเมินการปฏิบัติงาน ด้วยแบบประเมินผลการ ปฏิบัติงานและประเมินความผาสุก/ความพึงพอใจของ ประชาชนในหมู่บ้านด้วยแบบสอบถาม

6.5 การประเมินผล ประเมินผลจากทักษะ ความรู้และความสำเร็จการปฏิบัติงาน และประเมิน ความผาสุก/ความพึงพอใจของประชาชนในหมู่บ้าน

การตรวจสอบรูปแบบการจัดการความรู้ตาม บทบาทหน้าที่ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ระดับ ความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มี ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 5.00 และมีค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (Inter quartile range: IQR) เท่ากับ 1.00 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีความเหมาะสม สำหรับระดับ ความเป็นไปได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่ามัธย ฐาน (Median) อยู่ระหว่าง 4.00 -5.00 และมีค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (Inter quartile range: IQR) อยู่ ระหว่าง 1.00 -1.25 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น สอดคล้องกันว่ารูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาท หน้าที่ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีความเป็นไปได้ ผลการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ อภิปรายหาข้อสรุปความสอดคล้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งหมด เห็นด้วยกับค่าคะแนนและความสอดคล้อง ดังกล่าว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีผลการวิจัยที่น่าสนใจ ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การสร้างความรู้ เป็นการเพิ่มความรู้ที่มีอยู่ เดิมหรือเป็นการสร้างความรู้ใหม่ จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารต่างๆ เช่น ตำรา กฎหมาย คู่มือ จากสื่อออนไลน์ และศึกษาความรู้จากที่อยู่ในตัวบุคคล เช่น การ ฝึกอบรมและจากการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ ดาเวน พอร์ตและพรูแซก (Davenport and Prusak, 1998) ที่ อธิบายว่า การเรียนรู้ เป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ สามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติของผู้ประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติจริง

การจำแนกความรู้ เป็นการจัดทาระบบข้อมูล โดยนำความรู้ที่จำเป็นมาทำเป็นหมวดหมู่ จำแนกความรู้ และสรุป องค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ตามบทบาท หน้าที่ของก้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2548) ที่เห็นว่าต้องตรวจสอบและคัดเลือก ความรู้ที่สำคัญ โดยเลือกความรู้ที่เหมาะสมต่อการใช้งานเท่านั้น ความรู้ใดที่ไม่เหมาะสม ต่อการใช้งานใน บริบทของกลุ่มหรือองค์กรทิ้งไป

การจัดเก็บความรู้ เป็นการแปลงความรู้ให้ เป็นรูปแบบที่สามารถเข้าถึงเพื่อให้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวก ด้วยการจัดทำฐานข้อมูล ความรู้ใน รูปแบบเอกสารเอกสารและรูปแบบ สารสนเทศไฟล์ข้อมูล สอดคล้องกับซาเล็ดและอุโซโล (Sharratt & Usoro, 2003) ที่กล่าวว่า ในการจัดเก็บ ความรู้ จำเป็นต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศที่สามารถสืบ ค้นได้

การนำความรู้ไปใช้ เป็นการให้การบริการ ความรู้แก่ผู้สนใจ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงาน เช่น นำความรู้ไปให้คำปรึกษาแนะนำแก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน การนำความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติหน้าที่และเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม/สัมมนา สอดคล้องกับดัลคิล (Dalkir, 2005) ที่กล่าวว่าความรู้ที่ได้ จากการจัดการความรู้ สามารถนำไปใช้ในเชิงกลยุทธ์ ในการกำหนดแผนกลยุทธ์ในการทำงานเพื่อให้งาน สำเร็จได้ ขณะเดียวกันก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานของตนเองได้

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็น กระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กร เกิดการ แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการสื่อสารและส่งผ่าน ความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการ และช่องทางต่างๆ ได้แก่ การประชุม การเผยแพร่ความรู้

ที่เป็นเอกสาร สื่อสารผ่าน วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว ประจำหมู่บ้านและบริการความรู้ทางระบบเทคโนโลยี สารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ Application ต่างๆ Line สอดคล้องกับแฮนเซน (Hansen, 1999) ที่เห็นว่า พฤติกรรมในการแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้เป็นกระบวนการสำคัญของการจัดการความรู้ โดยความรู้ที่ถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ จะมีการ แบ่งปันแลกเปลี่ยน ในรูปเอกสารทั่วไปหรือเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ ใช้ซอฟต์แวร์ เป็นเครื่องมือในการ แลกเปลี่ยนความรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้และผลการนำสิ่งที่ได้จากการ จัดการความรู้ไปใช้ ด้วยการประเมินทักษะ ความรู้ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประเมินความสำเร็จตามบทบาท หน้าที่ จากผลการปฏิบัติงาน และประเมินความพึงพอใจ/ ความพึงพอใจของประชาชนในหมู่บ้าน จะทำให้ทราบ ว่า ผลการเรียนรู้หรือผลการนำความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติงานเป็นอย่างไร สอดคล้องกับวีรวิธ มาหะศิริพันธ์ (2542) ที่อธิบายว่าการประเมินผลการปฏิบัติงาน จะทำ ให้ทราบแนวโน้มของการพัฒนาที่เกิดขึ้น ช่วยให้ สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และขั้นตอนการพัฒนาให้ดีขึ้น

สำหรับการตรวจสอบรูปแบบการจัดการ ความรู้ตามบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจ ราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดย ใช้วิธีการตรวจสอบโดยหาข้อสรุปความสอดคล้อง (Multi - Attribute Consensus Reaching : MACR) โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการตรวจสอบความเที่ยงของรูปแบบ วิธีการหนึ่ง สอดคล้องกับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการ ตรวจสอบความเที่ยงของรูปแบบวิธีการหนึ่ง สอดคล้อง กับสอดคล้องกับดัลคิล (Dalkir, 2005) ที่เห็นว่าในการ ในมิติของการพิจารณารูปแบบนี้ ควรมีการทดสอบ

ความเที่ยงตรงของรูปแบบ ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของรูปแบบด้วย เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 6 กระบวนการ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจำแนกความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ แต่ละรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการ กิจกรรมและการประเมินผล การตรวจสอบรูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ทำการทดลองเฉพาะรูปแบบการสร้างความรู้เพียงรูปแบบเดียว เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณ หากมีการวิจัยที่ต่อยอดการวิจัยครั้งนี้ ควรทดลองให้ครบทุกรูปแบบ จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้น

2. รูปแบบการจัดการความรู้ตามบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตตรวจราชการที่ 10 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยรูปแบบที่สัมพันธ์และมีความต่อเนื่องกันทั้ง 6 กระบวนการ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ การนำไปใช้ในการพัฒนา ควรดำเนินการให้ครบทั้ง 6 กระบวนการ โดยผู้เกี่ยวข้องจัดงบประมาณหรือประสานให้มีงบประมาณสนับสนุน จะทำให้การพัฒนาตามรูปแบบเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จำเริญ จิตรหลัง. (2553). การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 21(1), 19-25.
- ณรงค์เดช จงหนาน. (2550). บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์: แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- วีรวิธ มาชะศิริานนท์. (2542). การบริหารภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.

- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2548). การศึกษาคือพลังอำนาจ
แห่งชาติ. *วารสารการศึกษาไทย*, 7(1), 13-20.
- Dalkir, Kimiz. (2005). *Knowledge Management in
Theory and Practice*. USA: Jordan Hill.
- Davenport, T. and L. Prusak. (1998). *Working
Knowledge*. Boston: Harvard Business
School Press.
- Hansen, M. T., N. Nohria and T. Ierney. (1999).
*What's Your Strategy for Managing
Knowledge*. Boston: Harvard Business
School Press.
- King, J. A. (2001). Toward a Taxonomy of
Essential Evaluator Competencies. *The
American Journal of Evaluation*, (22),
229-247.
- Sharratt, M., and Usoro, A. (2003). Understanding
Knowledge-Sharing in Online Community
of Practice, Electronic. *Journal on
Knowledge Management*, 1(2), 22-28.
- Whitfield, R. (1971). *Discipline of the Curriculum*.
New York : McGraw - Hill Book Company
Limited.